

Välkommen encyklopedi över ämnet strategi

av Peter Thomsson

Se fakta om boken i föregående recension.

I EN ENCYKLOPEDI på drygt 300 sidor sammanställer och behandlar den tidigare huvudläraren i strategi vid Forsvarshögskolan och akademieledamoten, kommandören Lars Wedin, centrala strategiska begrepp. Denna anmälan syftar till att belysa Wedins framställning utifrån den praktiskt verksamme stabsofficerens perspektiv. Anmälan gör således inte anspråk på att bedöma akribin i Wedins verk.

Disposition

Boken inleds med en kortfattad introduktion till västerländskt militärt tänkande. På detta följer artiklar och diskussioner om de olika begreppen, vilka utgör huvuddelen av encyklopedin. Därefter följer presentationer av några av de viktigaste militära tänkarna och slutligen ett relativt omfattande och användbart register.

Anmälares kommentarer

Författarens angreppssätt

Encyklopedin avhandlar begreppen i enskilda eller ämnesvis sammanhållna artiklar. Den tematiska indelningen kan utläsas av den detaljrika innehållsförteckningen. Utöver denna finns även index över nyckelord och upphovsmän för att söka i. Som titeln anger är spännvidden stor, från antikens Kina till Västvärlden idag, även om tyngdpunkten ligger i det moderna västerländska tankegodset. Verket täcker begrepp från de tre klassiska

domänerna; land, sjö och luft; liksom från de nyare och inte lika entydigt etablerade domänerna rymd, cyber och den elektromagnetiska domänen. I förekommande fall behandlas hur operativ och taktisk nivå påverkas eller hur begreppen tolkas i dessa nivåer. Utöver begrepp förknippade med krigets förande och olika typer av krig omfattar verket även närliggande och abstraherande begrepp som exempelvis seger, makt och treenigheten samt *jus ad bellum* och *jus in bello*.

De respektive artiklarna och ämnessammanställningarna är väl avvägda, koncisa och rikligt illustrerade. Som framgår av förordet har en medveten balansgång gjorts mellan det kortfattat normativa, som en ordbok, respektive djuputredande. Framställningen består därför av utvecklade resonemang som fångar definitioner och diskussioner men ändå i ett hanterbart omfång för att kunna spänna över hela bredden av strategiska begrepp. Det träffar överlag väl även om en del begrepp, exempelvis hybridkrigföring och gråzonskonflikter, kunnat diskuteras utförligare och som högre ordnade rubriker. Just dessa exemplifierade begrepp kritiserar ofta för att vara alltför generöst tillämpade och definierade.

Det krävs förkunskaper för att förstå hur man ska närma sig och tillgodogöra sig innehållet i verket. Det är dock knappast en brist i verket utan hänförligt till ämnets natur. Bokens inledningskapitel om västerländskt militärt tänkande tjänar väl som en intro-

duktion till ämnet, och därmed encyklopedin, för den intresserade.

Ämnet

Titeln skulle kunna leda till tolkningen att boken är strikt hemmahörande i den militära domänen. Referenten vill dock mena att den har ett stort värde i det större säkerhetspolitiska sammanhanget, utifrån Clausewitz postulat att ”kriget bara är en del av den politiska verksamheten”.¹ Det följer även av den valda definitionen av strategi som är den för boken mest centrala, ”Strategy is the science and art of manoeuvres with forces to achieve political objectives.” och som sedan ställs mot alternativa definitioner och diskuteras (s 141).

Boken kan tjäna som en utmärkt parlör för att undvika missförstånd mellan delar av den militärstrategiska och politiska nivån eller inom dessa. I anmälares mening är ett av bokens företräderna att den renodlat avhandlar strategi inom det säkerhetspolitiska fältet där ämnet har sitt ursprung och sin hemvist. Analogier kan göras till affärsverksamhet och eftersom det ändå är vanligt kan boken för detta vara bra både som bakgrund, referens och inspiration även om det ligger vid sidan av syftet.

Särdrag i framställningen

Boken är menad att kunna användas som ett referensverk med korta redogörelser för centrala begrepp och deras ursprung. Som ett sammanhållet och sakgranskat verk har det stora fördelar framför de talrika källor på internet som behandlar enskilda begrepp, ofta utan angivande av källor och med oklar auktoritet inom ämnet. Aktuellt verk är istället utgivet av Kungl Krigsvetenskapsakademien av en författare som tidigare varit chef för strategiska studier och för den militärhistoriska avdelningen vid Försvarshögskolan.

Strategiska begrepp tenderar, som bekant, att ofta vara svåra att definiera entydigt och avgränsat. De är dessutom, enligt anmälares uppfattning, tyvärr ibland använda något lättvindigt. Därtill utvecklas strategibegrepp och det säkerhetspolitiska fältet snabbt, vilket i boken framgår av förekomsten av begrepp och källor från bara något eller några år tillbaka. Strategi är även ett fält som trots sin breda tillämpning och de höga kraven på att kunna kommuniceras till uppdragsgivaren ändå i stor utsträckning bestående av ett fackspråk som kan göra materien svårtillgänglig. Av alla dessa skäl kan boken tjäna som ett utmärkt verktyg för praktiker för att förfina militärt strategiskt tänkande eftersom en fungerande kommunikation kräver en gemensam förståelse av begrepp. Den har av samma skäl en plats inom akademien, för att bidra till kunskapsutbyte som till krigsvetenskapens utveckling med begreppsmässig koherens.

Boken kompletterar verk i militär idéhistoria som de av Gat, Ericsson Wolke samt Widén och Ångström för att ge bakgrund och bredd som gynnar vidare läsning om strategi.² Förvisso föreskriver vår språklag (2009:600) att myndigheter (akademien är ingen myndighet) ska företrädesvis nyttja svenska men valet av engelska för boken innebär dock två fördelar som motiverar avsteget. Dels är begreppsapparaten är mer etablerad på engelska som är något av strategins *lingua franca*. Dels saknas en del av begreppen på svenska och en översättning riskerar att inte korrekt fånga språkliga nyanser och konnotationer från originalspråket.

Encyklopedin är baserad på författarens långa gärning med omfattande undervisning och forskning på området, vilket borgar för kvalitet och även speglas i en rik källförteckning och notapparater. Det finns tydliga referenser till nyckelverk för begrepps ursprung och utveckling vilket ger god vägledning om

ytterligare fördjupning önskas. Ytterligare berikande är den sammanställning med 24 för strategin centrala tänkare som presenteras i varsitt kort kapitel. Det ger det sammanhang som krävs för att ha möjlighet att korrekt förstå det tankegodts som dessa efterlämnat. Det påpekas i inledningen att underlaget huvudsakligen är från Västvärlden. Därför är det särskilt positivt att Wedin särskilt lyfter fram franska källor som sitt huvudsakliga underlag vilket även speglas i en oväntat låg andel anglosaxiska källor.

Framställningens tackning

Att täcka alla kultur- och språkområden är naturligtvis inte möjligt och de strategiska grundelementen är rimligen till stor del gemensamma ändå. Ansatsen att se även till ryskt och asiatiskt tänkande är lovvärd även om dessa, som bekant, endast i begränsad omfattning är tillgängliga för västerländska läsare.

Alla spår är naturligtvis inte möjliga att följa upp. Exempel på auktoriteter som inte behandlas är Isserson och Gorsjkov. Vidare kan det utöver Gerasimov sannolikt finnas fler inflytelserika ryska tänkare, och på samma sätt torde det finnas nutida kinesiska tänkare som också förtjänar uppmärksamhet.

Layout

Författaren avråder från att läsa boken från pärm till pärm, istället rekommenderas att

slå i den med utgångspunkt i innehållsförteckningen eller nyckelordsindex. Även om boken knappast är avsedd för stridsmässiga tidsförhållanden hade det underlättat om den för en encyklopedi så viktiga innehållsförteckningen varit något tydligare till indelning och layout. Att få struktur och detaljnivå att möta alla behov är som jag förstår en närmast omöjligt avvägning som alla författare till referensverk har att göra.

Anmälares sammanfattande omdöme

Enligt anmälares uppfattning möts dagens stabsofficer alltför ofta av situationer där oklarhet kring strategiska begrepp uppstår. Detta gäller såväl vid utbildning som i tjänsten. Ofta saknas en väletablerad terminologi för strategiska begrepp. Wedins encyklopedi utgör därför ett värdefullt verktyg för att stödja begreppslig stringens och tydlighet på ett för krigsvetenskapen och officersyrket centralt område. Boken finner utan tvekan även sin plats som referensverk i bokhyllan för flera användare; för den inom myndighet eller akademi militärt verksamma, för den säkerhetspolitiskt engagerade och för den militärhistoriskt intresserade.

Författaren är örlogskapten, civilekonom (DHS) och ledamot av Kungl Örlogsmannasällskapet.

Noter

1. von Clausewitz, Carl: *Om kriget*, Probus, Stockholm 1995, s 616.
2. Gat, Azar: *A History of Military Thought: From the Enlightenment to the Cold War*, Oxford University Press, Oxford 2001; Ericson

Wolke, Lars: *Krigets idéer: svenska tankar om krigföring 1320–1920*, Medströms, Stockholm 2007; Ångström, Jan och Widén, Jerker J: *Contemporary Military Theory: The Dynamics of War*, Routledge, Oxon 2015.